

HABER

**'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' Araştırması:
TÜPRAŞ yine lider**

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' Araştırması'na göre 2021'de üretimden satışlara göre zirvede 136 milyar 793 milyon TL ile TÜPRAŞ (Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.) yer aldı. İkinci Ford Otomotiv, üçüncü de Star Rafineri oldu.

Sanayinin check-up'ı olarak nitelenen, sanayi sektörü başta olmak üzere Türkiye ekonomisinin büyümesinden ihracatına, finansmandan yatırım iklimine kadar birçok alanda detaylı bilgiler içerdiği için çok önemli bir gösterege olan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2021 Araştırması'nın sonuçları, İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** evsahipliğinde düzenlenilen ve İSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları; **İrfan Özhamaratlı** ve **Sadık Ayhan Saruhan**'in katıldığı basın toplantısında açıklandı.

İSO 500'ün ihracatı yüzde 33.9'luk artışla 85.8 milyar dolara ulaştı. Türkiye genelinin 1.1 puan üzerinde gerçekleşen artışla İSO 500 ihracatı tarihsel rekor kırdı. Sanayi sektörünün en değerli verilerini oluşturan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' Araştırması'na göre 2021 yılında üretimden satışlara göre zirvede 136 milyar 793 milyon TL ile TÜPRAŞ (Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.) yer aldı. Sıralamada ikinci 67 milyar 305 milyon TL ile Ford Otomotiv Sanayi A.Ş., üçüncü 55 milyar 187 milyon TL ile Star Rafineri, dördüncü 46 milyar 152 milyon TL ile Toyota Otomotiv ve beşinci de 38 milyar 669 milyon TL ile İskenderun Demir ve Çelik oldu.

İSO 500'ün 2021'de faaliyet karı yüzde 139 oranında artarak 342 milyar liraya çıktı. Finansman giderleri de Türk lirasındaki değer kaybı, enflasyondaki artış ve faiz oranlarındaki yükselişin etkisiyle yüzde 135 artarak 209 milyar liraya yükseldi. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı hafif düşüşe rağmen son yıllarda olduğu gibi yüzde 60'ın üzerinde kaldı. Özkaynaklar yüzde 53 artarak 624 milyar liraya yükselirken toplam borçlar yüzde 71 büyüdü ve 1.5 trilyon liraya çıktı.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Türkiye ekonomisi, geçen yıl Dünya genelinin çok üzerinde gerçekleşen yüzde 11'lik büyüme ile son 10 yılın en güçlü performansını sergiledi. İSO 500'ün ihracat rakamlarında da görüleceği üzere bu durum özellikle dış talepteki artıştan kaynaklandı. Genişleyen iç talep de ekonomik büyümeyi destekledi. Sanayi sektörü yüzde 16.6, imalat sanayi de yüzde 17.2 artışla büyümeye en yüksek katkıyı sağladı. Sanayi sektörünün sürükleyici rolü, her ay açıkladığımız İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI'in geçen yılki verilerinde zaten görülmüyordu" dedi.

2021 Yılı'nın En Büyük 10 Sanayi Kuruluşu

2020 Sıra No	2021 Sıra No	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
1	1	Tüpraş	136.793.346.358
2	2	Ford Otomotiv	67.305.202.746
6	3	Star Rafineri	55.187.004.901
4	4	Toyota Otomotiv	46.152.742.040
10	5	İskenderun Demir ve Çelik	38.669.497.386
5	6	-	-
9	7	Ereğli Demir ve Çelik	36.787.827.783
7	8	Arçelik	35.788.965.875
3	9	Oyak-Renault	34.413.732.641
8	10	Tofaş	26.566.750.666

HABER

ile döviz kurları ve enflasyondaki hareketlenme etkili oldu. Geçmiş dönemlerle kıyaslandığında, ISO 500'ün üretimden satışlarında bundan daha yüksek oranlı artışların son olarak 1992-1997 dönemindeki yüksek enflasyon ortamında gerçekleştiği görüldü. Söz konusu dönemde ISO 500'ün üretimden satışlarının yıllık artış oranları o yıllarda da yüzde 78 ile yüzde 112 aralığında seyretmişti. ISO 500'ün ihracatı da yüzde 33.9'luk artışla 85.8 milyar dolara ulaştı. ISO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1.1 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de ISO 500 ihracatı tarihsel rekor kırdı.

Faaliyet karı yüzde 139 arttı

Araştırmaya göre ISO 500'ün 2021'de faaliyet karı yüzde 139 artarak 143 milyar liradan 342 milyar liraya çıktı. Böylece faaliyet karlılığı 4 puan artışla yüzde 14.8'e yükseldi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kar da yüzde 120'ye yakın bir artışla 185 milyar liradan 405 milyar liraya sıçradı. Bunun sonucunda FAVÖK karlılığı 3.6 puan artışla yüzde 17.5'e çıktı. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı ise yüzde 137 artarak 92.5 milyar liradan 219 milyar liraya yükseldi. Bu gelişme satış karlılığını 2.5 puan artışla yüzde 9.5'e taşıdı.

Finansman giderleri yüzde 135 arttı

ISO 500'ün finansman giderleri Türk lirasındaki değer kaybı, enflasyondaki artış ve faiz oranlarındaki yükselişin etkisiyle yüzde 135 artarak 89 milyar liradan 209 milyar liraya yükseldi. Aynı yılda faaliyet karındaki artış yüzde 139 ile daha yüksek gerçekleşti. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı hafif düşüşe rağmen son yıllarda olduğu gibi yüzde 60'ın üzerinde kaldı.

Toplam borçlar yüzde 71 büyüdü

ISO 500'ün ana bilanço göstergesine göre, 2021 yılında ISO 500'ün aktif toplamı yüzde 65.4 artarak 1.3 trilyon liradan 2.1 trilyon liraya yükseldi. Aktifler içerisinde ana kalemlerde dönen varlıklar yüzde 74 artışla 821 milyar liradan 1.4 trilyon liraya ulaşırken, duran varlıklar yüzde 51 artışla 467 milyar liradan 706 milyar liraya yükseldi. Özkaynaklar 407 milyar liradan 624 milyar liraya yükselerek yüzde 53 artarken, toplam borçlar 881 milyar liradan 1.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 71 büyüdü.

KDV yükü yüzde 91 arttı

ISO 500'ün üzerindeki devreden KDV yükü yüzde 91 gibi büyük bir artışla 24 milyar liraya yaklaştı. Kar eden kuruluş sayısı 405 olurken, faiz, amortisman ve vergi öncesi kar elde eden firma sayısı ise 489 oldu. Yine ISO 500'de teknoloji yoğunluğuna

göre yaratılan katma değer dağılımına göre, en yüksek payı yüzde 33.3 ile düşük teknoloji yoğunluklu sanayiler almaya devam etti. Bununla birlikte orta-düşük ve orta-yüksek teknolojilerin payının yüzde 53'lerden yüzde 60'lara yükselmesi de teknolojik dönüşüm açısından umut verici oldu. Diğer yandan yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı yüzde 6.4'ten yüzde 6.1'e geriledi.

Ar-Ge yapan kuruluş sayısı 265, istihdam artışı ise yüzde 5.6 oldu

ISO 500'de Ar-Ge harcaması yapan kuruluş sayısı 2021'de 265 olurken, Ar-Ge harcamaları anket verileri ile yaklaşık 9 milyar TL düzeyinde gerçekleşti. Bu durum 2020'ye göre yaklaşık yüzde 44'lük artışa işaret etti. ISO 500'ün istihdamı da 2021 yılında yüzde 5.6 artarak 757 bin 24 kişiye yükseldi. Aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış ise yüzde 33 oldu. Yine ISO 500 içinde yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı 1 adet daha azalarak 109'a indi.

Ayrıca ISO 500'de yer alan kuruluşların bağlı olduğu oda bilgilerine göre sıralanması sonucu sanayideki ağırlığın Anadolu lehine geliştiği görüldü. Son yıllarda sayısal olarak düşüş eğiliminde olmasına karşın en büyük pay 158 firma ile halen İstanbul Sanayi Odası'na ait olurken, İstanbul'u 41 kuruluş ile Kocaeli Sanayi Odası ve 40 kuruluş ile Ege Bölgesi Sanayi Odası izledi. Bu odaları da 33'er kuruluş ile Ankara Sanayi Odası ve Gaziantep Sanayi Odası, 18 kuruluş ile Kayseri Sanayi Odası ve 16 kuruluş ile de Bursa Ticaret ve Sanayi Odası takip etti.

ISO 500'e OSB'ler damga vurdu

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'na Organize Sanayi Bölgeleri'nde (OSB'ler) yer alan sanayi işletmeleri damgasını vurdu. Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK) Başkanı Memiş Kütükcü, "ISO 500'ün 2 trilyon lirayı aşan üretimden satış rakamlarının, 1 trilyon 16 milyar 884 milyon lirasını, yani yüzde 49.65'ini Organize Sanayi Bölgeleri'mizdeki 286 firmamız gerçekleştirdi" dedi.

81 ilde sayıları 369'a ulaşan Organize Sanayi Bölgeleri'nin Türkiye'nin planlı sanayileşmesinde, üretim, istihdam ve ihracatında kritik önemde olduğunun altını çizen Kütükcü, OSB'lerdeki işletme sayısının 67 bine, istihdamın ise 2 milyon 325 bine ulaştığını da sözlerine ekledi.

Memiş
Kütükcü

Türk Savunma ve Havacılık Sanayisi, 2021'de 10 Milyar Doların Üzerinde Ciro Yaptı

Savunma Sanayii Başkanı Prof. Dr. İsmail Demir, Türk savunma ve havacılık sanayisinin, 2021 yılında 10 milyar doların üzerinde ciro elde ettiğini söyledi. **Istanbul Sanayi Odası** ve SAHA İstanbul iş birliğinde, 17 Mayıs'ta düzenlenen 4. Savunma Sanayii Buluşmaları etkinliğinin açılışında konuşan Prof. Dr. Demir, sektörün performansına ilişkin çeşitli rakamları ilk kez açıkladı.

Prof. Dr. Demir, konuşmasında şunları kaydetti: "Savunma ve havacılık sanayii sektör ciromuz 2021 yılında 10 milyar dolar barajını aşarak, pandemi öncesi rakamlara tekrar geri dönüş sağladı. Sektörümüzün aldığı yeni sipariş tutarı, bir önceki yıla göre yüzde 40 artarak yaklaşık 9 milyar dolar olarak gerçekleşti. Sektörümüzün Ar-Ge harcamaları ise önceki yıla göre yüzde 32 artarak yaklaşık 1 milyar 600 Milyon doları geçti. Bu yıl sonunda bu rakamların daha yukarılarda olmasını hedefliyoruz.

Savunma sanayii ürünlerimizi dünyanın ilgiyle takip ettiğini söyleyebiliriz. Ülkemiz, savunma sanayii alanında artık bir pazar değil aktör konumuna gelmiştir. Bunun en büyük göstergesi ihracatımız. Savunma sanayii ürünlerimizi

ihraç ettiğimiz ülke sayısı 170'e; İHA ve SİHA'lar, kara araçları, deniz platformları başta olmak üzere ihraç edilen ürün çeşidi 228'e çıktı. 20 yıl önce yıllık sadece 248 milyon dolarlık bir ihracatımız varken, 2021 yılını 3 milyar 224 milyon dolar gibi rekor bir seviyede kapattık. Bu yıl inşallah 4 milyar doların çok üstünde bir rakama ulaşmayı hedefliyoruz. Ülkemiz genel ihracatının kilogram değeri 1,5 dolara yakınken, savunma ve havacılıkta bu rakam 70 doları buluyor. Savunma sanayimiz ne denli kıymetli olduğunu buradan da anlayabiliriz." ♦

Külliye zarardayız

Bugün yarın düşecek dedikleri enflasyon yine rekor kırdı. Yüzde 138'e çıkan Üretici Fiyat Endeksi ile düşeceği umudu da bitti

TÜİK'in yüzde 78, ENAG'ın yüzde 175 açıkladığı enflasyon daha şimdiden çalışan ve emekliye verilen zammı eritti

ÜCRETLİ TUŞ OLDU

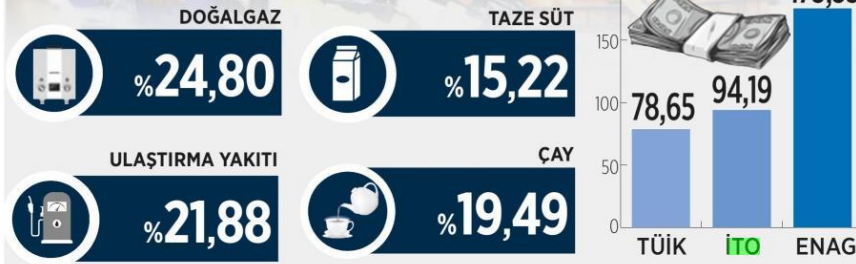
İktidarın asgari ücrete yaptığı zam açıklamasının mürekkebi kurumadan anlamını yitirdi. Görev tanımları iktidar tarafından hayat pahalılığını saklamak olarak değiştirilen TÜİK bile zamlar karşısında çaresiz kaldı. Buna rağmen İTO'nun yüzde 94 ve ENAG'ın yüzde 175'lik oranlarının çok altında. Üstelik gıda enflasyonu yapılan tüm araştırmalarda ortalamanın üzerinde çıkıyor. Gıdada yaşanan bu artış özellikle dar ve orta gelirli ailelerin tam anlamıyla belini büküyor. Ulaştırma zamları ise zorluyor.

İĞNEDEN İPLİĞE ZAM

TÜİK'in yaptığı açıklamaya göre sepette yer alan 144 temel başlıktan 129'una zam geldi. Buna göre iğneden ipliğe yurttaşın ihtiyacı olan temel tüketim ürünlerinin tamamı zamlardan nasibini aldı. Daha da vahim olan önümüzdeki aylar için de umut yok. Üretici Fiyat Endeksi yine rekor kırarak yüzde 138'lere kadar çıktı. Bu da enflasyonun yaz aylarında düşmek bir yana artarak süreceği anlamına geliyor. Gelir az, her şey ateş pahası, yurttaş ise çaresiz. **4'te**

Haziran ayı zam şampiyonları

Ceplere de psikolojiye de zarar veriyor

TÜİK Haziran ayı yıllık enflasyon yüzde 78.62 olarak açıklandı. Bu şekilde devam ederse enflasyon Eylül sonunda yüzde 100'e dayanmış olacak. Her gün fiyatları izlemek, domatesi nereden ucuza bulurum diye koşuşturmak, kirayı nasıl denkleştiririm diye düşünmek hepimizi helak ediyor.

Prof. Dr. Hayri KOZANOĞLU yazdı

Memur zammı yüzde 5 eksik hesaplandı

Yılın ilk altı ayında enflasyon yüzde 42,35 olarak açıklanırken memurlar ve memur emeklileri için öngörülen artış oranının yüzde 41.69'da kalması tartışma yarattı. Prof. Dr. Aziz Çelik memur ve memur emeklilerine yapılması gereken toplam artışın yüzde 47 olması gerektiğini ve yüzde 41,7'lik hesaplanmanın memur toplu sözleşmesine aykırı olduğunu söyledi.

Hem cebe hem de psikolojiye zarar

Haziran ayı yıllık enflasyon yüzde 78,62 olarak açıklandı. Bu şekilde devam ederse eylül sonunda yüzde 100'e dayanmış olacak. Her gün fiyatları izlemek, ucuz domatesin peşinde koşmak, düşünmek hepimizi helak ediyor

Hayri
KOZANOĞLU
hayrikozanoglu@myinet.com

HAZİRAN ayında tüketici fiyatları bir önceki aya göre yüzde 4,96 artınca yıllık enflasyon yüzde 78,62'ye yükseldi. Normalde yaz aylarının enflasyonun yatay seyrettiği bir dönem olduğu düşünülürse, doludizgin fiyat artışlarının hız kesmeden sürdüğü görülür. Basit bir hesaplamayla, enflasyon önümüzdeki üç ay yüzde 5 temposuyla artmaya devam ederse, Eylül sonunda yüzde 99'u bulup, yüzde 100'e dayanmış olacak.

Ay içinde yapılan elektrik, doğalgaz, motorin, benzin, çay, uçak bileti zamları zaten enflasyon ivmesinin devam ettiğini gösteriyordu. Sebze ve meyvenin bollaşmasının beklendiği yaz aylarında dahi gıda ve alkolsüz içecek fiyatları işlenmiş gıdalara etkisiyle yüzde 2,09 artış sergileince, yıllık gıda enflasyonu yüzde 94'e yükselmiş oldu.

Yoksul kesimlerin harcamalarının büyük ölçüde gıda, konut ve ulaşıma sıkıştığı düşünülürse; konut enflasyonunun aylık yüzde 8,34 sıçramayla yüzde 75,09'a, ulaştırmanın ise aylık çift haneli yüzde 10,59'luk bir artışla yüzde 123,34'e varması sonucu yaşamın dar geliri yurttaşlar için daha da zorlaştığı net biçimde görülmüştür.

Ana harcama gruplarına göre yıllık TÜFE değişim oranlarına baktığımızda; giyim ve ayakkabı (yüzde 26,99), eğitim (yüzde 27,76), sağlık (yüzde 39,34 ile eğlence ve kültürün (yüzde 50,52) endeks artışının altında kalması, bu mecralarda fiyatların göreceli ilmi seyretmesi dikkat çekiyor. Bunun başlıca iki nedeni var; birincisi, hizmet sektörleri ticarete konu değil ve döviz kuru değişimlerinden daha az etkileniyor. Döviz kurunun kontrol edilememesi, dolayısıyla nihai fiyatlara daha az yansıyor. İkincisi, varlıklı kesimler dışındaki halk, özellikle de dar gelirli kesimler zorunlu günlük harcamalar dışında eğitim, sağlık, eğlence ve kültür hizmetlerinden yararlanamıyor. Kılık kıyafete para ayıramıyor. Bunun tek istisnası, yüzde 79,55 artış gösteren lokanta ve oteller. Bu verinin de açıklaması, büyük olasılıkla turizm sezonunun geçtiğimiz iki yıla göre canlı geçiyor, dövizle harcama yapan turistlere yüksek maliyetlerin yansıtıyor olmasındır.

Tüm bu bulgular, yoksul halk kesimlerinin hem öncelikli ihtiyaç maddelerinin fiyatlarının manşet enflasyondan daha fazla artması, hem de eğitim ve sağlık gibi gelecek kuşakların refahını da etkileyecek hizmetlerden yoksun kalmaları nedeniyle, enflasyonun darbesini daha sert yediklerini

Haziran ayı zam şampiyonları

Haziran enflasyon oranları (%)	AYLIK	YILLIK
TÜFE	4,95	78,62
ÜFE	6,77	138,31

kanıtlıyor. Diğer bir ifadeyle enflasyonun sınıfsal boyutunu yansıtıyor.

ÜRETİCİ FİYATLARI MAKASI AÇILYOR

Yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) aylık yüzde 6,77, yıllık yüzde 138,31 artış gösterdi. Üretici fiyatlarıyla tüketici fiyatları arasındaki makas 60 puana kadar rekor bir düzeye açıldı. Bu önümüzdeki dönemde de tüketici fiyatlarına üretici fiyatları kanalıyla basıncın devam edeceğinin açık bir belirtisi.

Üretici fiyatlarını tüm dünyada aşırı yüksek seyreden enerji fiyatlarının yukarı çektiği söylenebilir. Ne var ki, ara malların da yüzde 126'lık artışı, üç haneli enflasyonun enerji ile sınırlı olmadığını söylüyor. İmalat sanayindeki yüzde 120,47'lik fiyat değişim oranı da, üretici fiyatlarının tüketim malları fiyatlarını önümüzdeki dönem de artıracacağını teminatı gibi...

MEMUR ZAMMI YÜZDE 47 OLMALI

2022'nin ilk altı ayındaki tüketici enflasyonu yüzde 42,35'e ulaştı. Böylece memur ve memur emeklilerine ödenecek enflasyon farkı,

Ocak 2022'deki yüzde 5 toplu sözleşme zammı düşünülünce yüzde 37,35'i buldu. Bunun üzerine yüzde 7 toplu sözleşme zammı da eklenecek. Aziz Çelik arkadaşımızın altını çizdiği gibi, burada hesaplamamın, enflasyon farkının yüzde 7 faktörü ile çarpılması bulunması, maaş zammının yüzde 47 şeklinde gerçekleşmesi gerekiyor.

İstanbul Sanayi Odası'nın Türkiye'nin 500 Sanayi Kuruluşu Araştırması, bu şirketlerin karlarının 2021'de yüzde 137,2 artarak 219,4 milyar TL'ye yükseldiğini göstermişti. İşçi başı ortalama ücret artışı ise sadece yüzde 26,3 olmuştu. Bu sermaye kesiminin enflasyona karşı korunmak şöyle dursun, bu ortamdan beslendiğini gösteriyor. Öyleyse emek kesiminin zararlarının da ücret artışları ile telafi edilmesi gerekiyor. Demek ki özel sektördeki ücretlerin de en az yüzde 47 artırılması zorunlu.

Aslında yüksek enflasyon ortamları işçi sınıfının mücadele potansiyelinin yükseldiği dönemlerdir. Çünkü düşük enflasyon döneminde emek gelirlerindeki erozyon çok dikkat çekemeyebilir, işçi sınıfının kolektif hak arayışları gündeme gelmeyebilir. Enflasyon dönemlerinde ise direniş gereği daha kolay kavranarak, militanlık potansiyeli artar.

YÜKSEK ENFLASYON YAŞAMI ZİNDAN EDİYOR

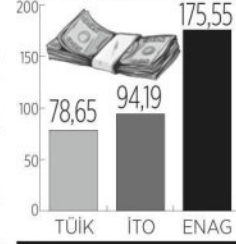
Enflasyon toplumda yorgunluk, bezginlik, tepkisel yara-

TÜFE ANA HARCAMA GRUPLARINA GÖRE YILLIK DEĞİŞİM ORANLARI (%), HAZİRAN 2022'DE ŞÖYLE GERÇEKLEŞTİ:

Yıllık en çok zamlanan gruplar

Ulaştırma:	%123,37
Gıda ve alkolsüz içecek	%93,93
Ev eşyası	%81,14
Lokanta ve oteller	%79,55
Konut	%75,09
Alkollü içecek ve tütün	%70,99

ÜÇ FARKLI ENFLASYON ORANI (%)

Her gün, sürekli fiyatları izlemek zorunda kalmak; zeytin yağı mı alsam, ayçiçek yağı mı; tereyağı mı, margarin mi kararını vermek, domatesi nereden ucuz bulurum diye koşuşturmak başlı başına bir sorun. Şimdi mi alsam, haftaya mı, kredi kartı bakiyesinin bu ay ne kadarını kapatsam, kirayı nasıl denkleştirsem, faturaları hangi parayla ödesem, acaba ihtiyaç kredisi mi çeksem, tatile gidemeyeceğimizi çocuklara nasıl ve ne zaman söylesem ikilemleri hepimizi helak ediyor.

Ülkemizde kötü ekonomi politikalarından kaynaklanan faizi düşürme inadıyla döviz kurlarından beslenen, dünyada hammadde ve enerji fiyatlarının yükselmesiyle katmerlenen arz kaynaklı bir enflasyon egemen. Genç halk kesimlerinin talep fazlası yaratacak harcama gücü zaten yok. Kimi ülkelerdeki gibi pandemi döneminde nakdi yardımlarla ek bir alım kapasitesi de yaratılmadı. Olsa olsa bireysel kredilerle zorunlu ihtiyaç maddelerini alımı önce çekmekten kaynaklanan bir talep canlanması söz konusu olabilir. O kapı da makro ihtiyati önlemler denilen, bireysel kredileri zorlaştıran, maliyetlerini artıran adamlarla büyük ölçüde kapatıldı.

Bu nedenlerle enflasyonun önümüzdeki aylarda da insanlarımızı hem ekonomik, hem de psikolojik yönden zayıf düşürme riski giderek artma eğilimi gösterecek.

Türkiye'nin en büyük

Istanbul Sanayi Odasının hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2021 Araştırması"na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 136,8 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

ISTANBUL Sanayi Odası (ISO) ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, düzenlediği basın toplantısında, ISO'nun "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 136,8 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, Ford Otomotiv 67,3 milyar lirayla yine ikinci sırada yer aldı. Bu yıl üçüncü sırada yer alan sanayi kuruluşu değişti. Geçen yıl Oyak-Renault'nun yer aldığı üçüncü basamağa 55,2 milyar liralık üretimden satışla üç sıra birden yükselen "Star Rafineri" yükseldi. Star Rafineri'yi 46,2 milyar liralık üretimden satışla "Toyota Otomotiv" takip ederken, beşinci basamakta 38,7 milyar lirayla geçen yıl listenin 10. sırasında yer alan "İskenderun Demir ve Çelik" yer aldı.

Altıncı sıradaki şirket isminin açıklanmasını istemeyen, "Ereğli Demir ve Çelik" 36,8 milyar lirayla 7'nci, "Arçelik" 35,8 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 34,4 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 26,6 milyar lirayla 10'uncu oldu.

ISO 500'ün üretimden satışları 2 trilyon liraya yükseldi

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl 2020'ye göre yüzde 73,8 artarak 2,05 trilyon liraya ulaştı. Artışın yüksek olmasında, ihracattaki güçlü büyüme ile döviz kurları ve enflasyondaki hareketlenme etkili oldu. 2021 tüketici enflasyonundan arındırıldığında üretimden satışların reel olarak önceki yıla göre yüzde 27,7 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görüldü. ISO 500'ün ihracatı 2021'de yüzde 33,9'luk artışla 85,8 milyar dolara ulaştı. Söz konusu şirketler, Türkiye ihracatının yüzde 38,1'ini, sanayi ihracatının ise yüzde 39,4'ünü gerçekleştirdi.

En büyük 500 sanayi şirketinin faaliyet karı geçen yıl yüzde 139 artarak 342 milyar liraya, faiz, amortisman ve vergi öncesi karı yüzde 120'ye yakın yükselişle 405 milyar liraya, FAVÖK karlılığı 3,6 puan artışla yüzde 17,5'e çıktı.

Vergi öncesi kar ve zarar toplamı ise yüzde 137 artarak 219 milyar liraya yükseldi. Bu gelişme, satış karlılığını 2,5 puan artışla yüzde 9,5'e taşıdı. Geçen yıl öz kaynaklar 624 milyar liraya yükselerek yüzde 53 artarken, toplam borçlar yüzde 71 yükselişle 1,5 trilyon liraya çıktı.

405 şirket kar etti

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu içerisinde 2021'de 405 şirket kar etti. Faiz, amortisman ve vergi öncesi kar elde eden firma sayısı ise 489 oldu.

Geçen yıl yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 33,3 ile düşük teknoloji yoğunluklu sanayiler almayı devam ederken, bu rakamın son 3 yılda yüzde 40'larda düşmesi olumlu bir gelişme olarak öne çıktı. Orta-düşük ve orta-yüksek teknolojilerin payı yüzde 60'lara yükseldi.

Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı ise yüzde 6,4'ten yüzde 6,1'e geriledi. Bu veri, sanayinin yüksek teknolojiye geçiş ihtiyacının sürdüğünü gösterdi.

İstihdam ve maaşlar arttı...

ISO 500'ün üzerindeki devreden KDV yükü yüzde 91 artışla 24 milyar liraya yaklaştı. En büyük 500'ün istihdamı 2021'de yüzde 5,6 artarak 757 bin 24 kişiye yükseldi. Ödenen maaş ve ücretlerdeki artış ise yüzde 33 civarında gerçekleşti.

Bu şirketler içerisindeki yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı 1 adet azalarak 109'a indi.

En yüksek şirket sayısı İstanbul'dan

Geçen yıla ilişkin araştırmada sanayinin Anadolu lehine geliştiği görüldü. 500 büyük şirket arasında başı 158 firma ile İstanbul Sanayi Odası çekerken, ISO'yu, 41 kuruluşla Kocaeli Sanayi Odası ve 40 şirketle Ege Bölgesi Sanayi Odası izledi.

Ankara Sanayi Odası ve Gaziantep Sanayi Odası'ndan 33'er kuruluş listeye girerken, Kayseri Sanayi Odası'ndan 18, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'ndan 16 şirket araştırmada

sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ

kendine yer buldu. Üretimden satışlara göre en yüksek paya sahip olan sektör yüzde 26,4 ile “ana metaller ve makine imalatı **sanayi**” olurken, ikinci sırada yüzde 19,9 ile “kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünleri”, üçüncü sırada da yüzde 15,4 ile “kara, deniz taşıtları ve yan **sanayi**” yer aldı.

Hem karlılık hem finansman giderleri arttı

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, faaliyet karı yüzde 139 artarak 342 milyar liraya çıkan **İSO 500**'ün üretim faaliyeti dışı gelirlerdeki artışın karlılığa pozitif katkı yaptığını söyledi.

Bahçivan, “**İSO 500**'ün diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karları 579 milyar lira iken, gider ve zararları 482 milyar lira olarak gerçekleşti. Bu iki rakam arasındaki fark alındığında, **İSO 500**'ün 97 milyar liralık üretim faaliyeti dışı net gelir elde ettiği görülüyor.” ifadelerini kullandı. “**İSO 500**'ün finansman giderleri Türk lirasındaki değer kaybı, enflasyondaki artış ve faiz oranlarındaki yükselişin etkisiyle yüzde 135 artarak 89 milyar liradan 209 milyar liraya yükseldi.” diyen Bahçivan, faaliyet karındaki artışın yüzde 139 ile daha yüksek gerçekleştiğini, finansman giderlerinin faaliyet karına oranının hafif düşüşe rağmen yüzde 60'ın üzerinde kaldığını anlattı.

“Özkaynaklar toplam kaynaklar içerisinde en düşük payı aldı”

Bahçivan, en büyük 500 şirketin dönen varlıklarının yüzde 74 artışla 1,4 trilyon liraya, duran varlıkların yüzde 51 yükselişle 706 milyar liraya yükseldiğini söyledi.

Geçen yıl özkaynakların 624 milyar liraya, toplam borçların ise 1,5 trilyon liraya çıktığını dile getiren Bahçivan, sözlerini şöyle sürdürdü: “**Sanayicinin** borç-özkaynak ilişkisini ortaya koyan bu tablo, son yıllarda kaynak yapısının özkaynaklar aleyhine bozulduğunu gösteriyor. 2015'te ilk kez yüzde 60'ların üzerine çıkan borçların payı, 2019 ve 2020'de yüzde 68,4'e kadar yükselmişti. 2021'de ise toplam borçların payı 2,3 puan daha artarak ilk kez yüzde 70 sınırını aştı ve böylece özkaynakların payı yüzde 29,3'e geriledi. Böylece toplam kaynaklar içerisinde borçlar şimdiye kadarki en yüksek, özkaynaklar ise en düşük payı aldı.”

Bahçivan, borçların alt kalemleri incelendiğinde, mali borçların yüzde 59 artışla 796 milyar liraya, diğer borçların da yüzde 86,5 yükselişle 711 milyar liraya ulaştığını, mali borçların toplam borçlar içindeki payının yüzde 57'den yüzde 53'e indiğini, diğer borçların payının ise yüzde 47'ye yükseldiğini söyledi. **Erdal Bahçivan**, kısa vadeli mali borçların toplam içindeki payının yüzde 42,8 seviyesinde gerçekleştiğini bildirdi.

“AR-GE harcaması yüzde 44 arttı”

Erdal Bahçivan, **İSO 500** üzerinde 24 milyar liraya ulaşan devreden KDV yüküne ilişkin, “Biz bu döngüyü, sık sık vurguladığımız gibi **sanayi** kuruluşlarımızın, giderek artan yatırım ve işletme sermayesi ihtiyacına karşın, devlete sıfır faiz ve sonsuz vade ile borç vermesi olarak tanımlıyoruz. Ne yazık ki bu döngü 2021'de de azalmak yerine artarak devam etmiş,” değerlendirmesinde bulundu.

İSO 500'de AR-GE harcaması yapan kuruluş sayısının 271'den 265'e gerilediğini ifade eden Bahçivan, AR-GE harcamalarının yüzde 44 artışla yaklaşık 9 milyar TL düzeyinde gerçekleştiğini bildirdi.

Söz konusu şirketler arasında 65'inin halka açık olduğunu aktaran Bahçivan, Türkiye genelinde son dönemde artan halka arzların listeye yansımadağını anlattı.

Bahçivan, “(Halka açıklık) **İSO 500** kuruluşlarının henüz çok azı bu yöntemi kullanıyor. 2021'de bu sayının 65 olduğunu gösteriyor. 2021'de halka açılmalarda yaşanan önemli artışa rağmen bunun **İSO 500**'e yansımaması dikkat çekici” değerlendirmesini yaptı.

“Yeni nesil **sanayi** anlayışı benimsemeli”

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, **İSO 500** araştırmasının; nitelikli ve sürdürülebilir bir **sanayi** üretiminin ne kadar önemli olduğu gerçeğini bir kez daha ortaya koyduğunu vurguladı. Artık tüm dünyada 21. yüzyıla özgü yeni bir üretim ekonomisinin önem kazandığını dile getiren Bahçivan, şu açıklamalarda bulundu:

“Yeni üretim anlayışı yüksek katma değerli, ileri teknolojiye dayalı, verimli, çevreye duyarlı, dışa bağımlılığı azaltan, güvenli ve sürdürülebilir üretimi esas alıyor. Yeni üretim çağına çekik, yaygın ağa sahip, bilgiyi kullanabilen, farklı küresel piyasalara çalışan şirketler damga vuracak.

Bugün olduğu gibi gelecekte de ülkeler katma değerli istihdam yaratmak ve küresel çaptaki üretim ve inovasyon ekosistemlerine liderlik edebilmek için yarışmaya devam edecek. Bu dönemin en büyük dönüştürücü gücü hiç kuşkusuz teknoloji. Daha birkaç yıl önce hayal bile edemeyeceğimiz teknolojik gelişmelere tanık oluyoruz.”

Bahçivan, dünya böylesine değişirken Türkiye'nin de yeni nesil **sanayi** anlayışını benimsemesi ve bu doğrultuda bir dönüşüme kendini hazırlaması gerektiğini söyledi.